

شهرهای انسان محور

بهبود محیط شهری در شهرهای بزرگ و کوچک

Making People- friendly Towns

Improving the public environment in towns and cities

فرانسیس تی بالدز

ترجمه: دکتر حسن علی لقایی

مهندس فیروزه جدلی

Francis Tibbatts le Mans Oct 1988

انتشارات دانشگاه تهران

شماره ۲۷۷۰

شماره مسلسل ۵۹۲۷

تیبالدز، فرانسیس، ۱۹۹۲ - م.
شهرهای انسان محور: بهبود محیط شهری در شهرهای بزرگ و کوچک / فرانسیس تیبالدز؛
ترجمه حسن علی لقایی؛ فیروزه جدلی. تهران: دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات و چاپ،
۱۳۸۵.
۱۱۴ ص: مصور. (انتشارات دانشگاه تهران: شماره ۲۷۷۰).
ISBN 978-964-03-5310-3

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.
عنوان اصلی: Making People – Friendly Towns : Improving the
Public Environment in Towns and Cities, c 2001.

چاپ دوم
چاپ قبلی تحت عنوان شهرهای شهروندگرا، در سال ۱۳۸۱ منتشر شده است.
۱. شهرسازی شهروندگرا، ۲. شهرسازی، ۳. بوم‌شناسی شهری، لقایی، حسن علی، ۱۳۲۲-
مترجم، جدلی، فیروزه، مترجم، دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات و چاپ.
۹۲ ش ۹ / ۱۶۶ / ۱۱۳
۳۰۷/۱۲۱۶
۱۳۸۷
شماره کتابشناسی ملی
۸۵-۳۷۳۰۴ م

عنوان: شهرهای انسان محور

تألیف: فرانسیس تیبالدز

ترجمه: دکتر حسن علی لقایی - مهندس فیروزه جدلی

نوبت چاپ: دوم

تاریخ انتشار: ۱۳۸۷

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

ناشر: مؤسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران

چاپ و صحافی: مؤسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران

شابک: ۳ - ۵۳۱۰ - ۰۲ - ۹۶۴ - ۹۷۸ ISBN 978-964-03-5310-3

«مسئولیت صحت مطالب کتاب با مترجمان است»

«کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است»

بها: ۲۶۰۰۰ ریال

خیابان کارگر شمالی - خیابان شهید فرشی مقدم - مؤسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران

پست الکترونیک: press@ut.ac.ir - سایت: www.press.ut.ac.ir

پخش و فروش: تلفکس ۸۸۰۱۲۰۷۸

همه ما برای امنیت، آینده و جهان خود نگرانیم. این امر طبیعت
تصورات بشر است. هنوز هیچ فردی یا تمدنی به دلیل نحوه تنظیم
شرایط درونی خود برای انجام امور، از این نگرانی رها نشده است.
تعهد فردی انسان نسبت به توانایی و مهارت خویش، تعهد خردمندانه
و تعهد عاطفی که به طور همزمان وجود داشته‌اند، سبب صعود انسان
شده‌اند

جی - پروونسکی^۱: صعود انسان

چاپ نخست ۱۹۹۲ توسط شرکت
گروه Longman انگلستان
انتشار نخست ۲۰۰۱ توسط Spon Press
انتشار همزمان در امریکا و کانادا توسط
Spon Press

۲۰۰۱ ژانت تیبالدز^۲

ISBN 0-415-23759-9

بنیاد فرانسیس تیبالدز پس از مرگ وی و با هدف
ترویج و تداوم اقدامات وی شکل گرفته است.
تفکرات و دیدگاه‌های متفاوت و باارزش وی در
حوزه طراحی شهری همچنان مورد توجه و احترام
قرار دارند. تمامی منافع حاصل از انتشار این کتاب
صرف امور این بنیاد خواهد شد. اطلاعات بیشتر از
طریق سایت

www.francistibbaldstrust

www.org.uk و یا به وسیله پست الکترونیکی به

آدرس

info@francistibbalds.org

www.org.uk در اختیار افراد قرار می‌گیرد.

^۱ J. Bronowski.

^۲ Janet Tibbalds.

نگاه فیلسوفانه فرانسیس تیبالدز برای مسائل مطرح در شهرها به وضوح نشان می‌دهد که اهمیت تک‌تک مؤلفه‌های به وجودآورنده محیط مصنوع، کمتر از مکان‌ها به عنوان یک کل است. این کتاب علاوه بر ارائه راه کارهایی برای متخصصان، تصمیم‌گیرندگان و تمامی کسانی که برای آینده محیط‌های شهری موفق را دربردارد.

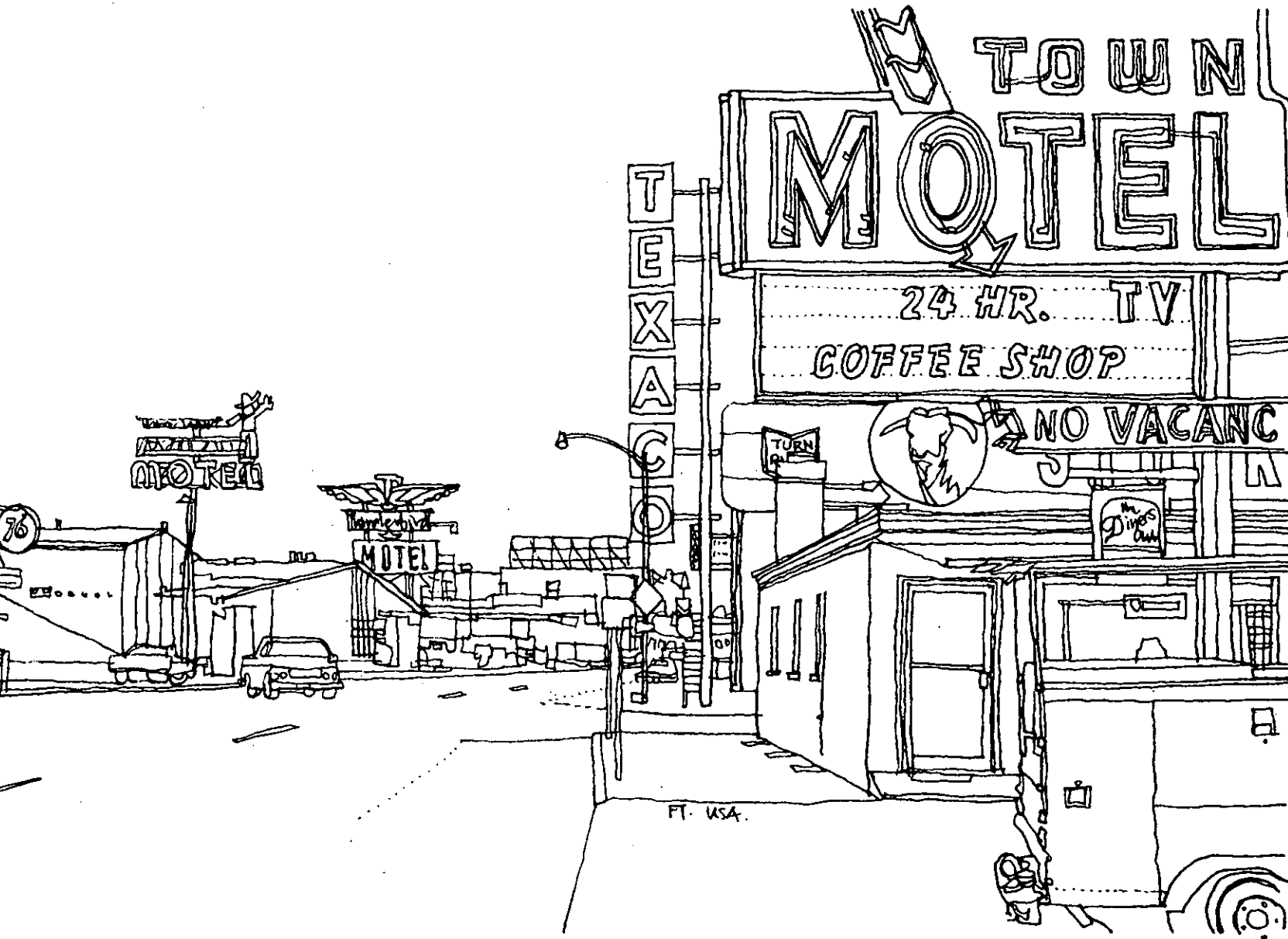
بسیاری از اصول طراحی شهری در طول زمان آزمایش شده‌اند و می‌توان آن‌ها را در مورد شهرهای بزرگ و کوچک به گونه‌ای مناسب، اقتصادی و ماندگار، به کار گرفت. تیبالدز ضمن تأکید بر اهمیت فهم این مطلب که چرا برخی شهرها و بناهای سنتی، جذابیت و موفقیت انکارناپذیری دارند، در مورد به کارگیری این کیفیات که به وضوح به زمان خود و در عین حال، انسانی نیز هستند، به بحث می‌پردازد.

تیبالدز به منظور تأکید بر ملاحظات مهم در آزادی افراد پیاده و چگونگی وضوح بخشیدن به مکان‌ها، سهولت در دسترسی و استفاده از آن‌ها و همچنین

بحث در مورد توجه به مقیاس انسانی، این گونه نظر می‌دهد که دستیابی به کیفیت "انسان-محور بودن" تنها از طریق ترکیب صحیح کاربری‌ها و فعالیت‌ها امکان‌پذیر می‌شود. او در مباحث خود نیاز به توسعه را به صورت هماهنگ با تغییرات و کنترل مردم با اهمیت جلوه می‌دهد و بر ضرورت دستیابی به درک صحیحی از نحوه اتصال اجزای شهر به یکدیگر برای دستیابی به یک "شهر انسان-محور" مطلوب تأکید دارد.

این مجموعه جدید دربرگیرنده دروس رسمی کلاسیک با مقدمه‌ای به قلم تری فارل و نوشته پایانی کوین موری است.

فرانسیس تیبالدز معمار و برنامه‌ریز شهری‌ای بود که بیش از سی سال تجربه حرفه‌ای در هر دو بخش خصوصی و عمومی، تا زمان مرگ خود (زاتویه ۱۹۹۲) داشت. وی عضو مؤسس و ریاست گروه طراحی شهری (۱۹۷۹) و ریاست انستیتوی سلطنتی برنامه‌ریزی شهری (۱۹۸۸) را به عهده داشت.

PT. USA.

شهرهای نواری و بدقیافه آمریکایی بهتر است یا شهرهای ارگانیک فشرده تاریخی در اروپا؟ هر دو محیط‌هایی مصنوع هستند و هر دو فاقد بیوستگی لازمند. آنچه ما به آن نیازمندیم، آن است که تصمیم بگیریم چه نوع محیطی را باید بسازیم و چگونه به آن دست یابیم.

فهرست

مقدمه مترجم

پیشگفتار

مقدمه تری فارل

صفحه

۱

۱ تنزل کیفیت عرصه عمومی

۹

۲ نقش پراهمیت "مکان"

۱۹

۳ درس‌ها و یافته‌ها از گذشته

۲۷

۴ تنوع‌بخشی استفاده‌ها و فعالیت‌ها

۳۹

۵ مقیاس انسانی

۴۹

۶ آزادی در حرکت پیاده

۵۷

۷ دسترسی برای همه

۶۳

۸ شفاف‌سازی

۷۱

۹ محیط‌های پایدار

۷۷

۱۰ هدایت تغییرات

۸۷

۱۱ ارتباط بخشیدن

۹۵

۱۲ تجدید حیات عرصه‌ها و فضاها عمومی

۱۰۵

پی‌نوشت

۱۰۹

نوشته پایانی کوین موری

۱۱۳

کتاب‌شناسی

مدت مدیدی است که مباحث توسعه پایدار، محور تمامی مجامع علمی مرتبط است. شاید گردهمایی جهانی در ریودوژانیرو در سال ۱۹۹۲ موجب ایجاد نقطه عطفی در تاریخ تفکر و نگرش به توسعه شد و آن هم به دلیل بد عمل کردن و بدآموزی‌های ناشی از آن توسط نسل‌هایی بود که در اندیشه دستیابی به توسعه سریع و منافع اقتصادی سرشار آن بودند، اما به چیزهایی که از دست می‌دادند، توجه نمی‌کردند.

به راستی در مقابل از دست دادن مفاهیم فرهنگی و ابعاد اجتماعی آن و فضای کالبدی پیوسته‌اش، یعنی از دست دادن جسم و جان شهری، چه چیزی عاید نسل‌های امروز شد؟

فراموشی عمده‌ی هویت‌های خرد فضا، برای تخریب و نوسازی بیشتر به تدریج به بی‌هویتی شدن محلات و در نهایت شهرهای در حال گسترش با محله‌هایی یکنواخت و بدون تفاوت و همچنین از دست دادن فضاها و بناهای کهن (میراث فرهنگی) انجامید.

امروزه کسی نیست که نداند شهرهای به سرعت رشد یافته چگونه اصل زندگی شهری و حیات محله‌ها را به فراموشی سپرده‌اند و تنها به اهداف کوتاه‌مدت و سرعت توسعه، پاسخگو بوده‌اند. مفاهیمی چون توسعه پایدار شهری، بازیافت کالبدی، توسعه از درون، تجدید حیات شهری، شهرگرایی نو، انسان‌محوری توسعه، جامعه مدنی، گفت‌وگوی تمدن‌ها، شهر سالم و شهر سبز، همه و همه بیان متفاوت از یک مقصودی یعنی بهتر زیستن انسان در فضای مناسب است که نیازی واقعی و حیاتی در دنیای رو به رشد شهرنشینی است.

اهمیت کتاب فرانسیس تیبالدز در دو نکته خلاصه می‌شود: نخست اینکه بیانی از همان نیاز جسمانی و دلبستگی به تاریخ و هویت شهرها و محلات آن است. دوم اینکه، مطرح کردن مفاهیم به صورت ساده و کاربردی، قابلیت اجرایی دیدگاه ممکن‌تر می‌سازد و این چیزی جز حرکت مثبت

در بازیابی هویت‌های محلات شهری و توسعه از درون و ارتقای کیفیت زندگی در شهرها و اجزای آن میسر نیست. مسیری که ما را به فضایی قابل زندگی با در نظر گرفتن هویت‌های انسانی و کیفیت زندگی‌اش رهنمون می‌سازد، به همین دلیل، برای نام فارسی کتاب، "شهرهای انسان محور" به جای نام اصلی آن یعنی "ساخت شهرهای مناسب مردم" برگزیده شد. زیرا این نیاز اصلی جامعه امروز ما، یعنی محور بودن زندگی انسانی در توسعه پایدار شهری را بهتر بیان می‌کند. بنابراین می‌توان به طور خلاصه تأکید کرد که هدف این کتاب قابل استفاده ساختن فضاهای شهری برای همگان به عنوان حقی است که باید راه‌های رسیدن به آن را بیابیم و راهکارهای عملی برای ارزش‌گذاری فضا پیدا کنیم.